Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

3. listopada 2013.*

„Žalba – Uredba (EZ) br. 1007/2009 – Trgovina proizvodima od tuljana – Ograničenja uvoza i stavljanja navedenih proizvoda na tržište – Tužba za poništenje – Dopuštenost – Pravo fizičkih ili pravnih osoba na podnošenje tužbe – Četvrti stavak članka 263. UFEU-a – Pojam ‚regulatorni akti' – Zakonodavni akti – Temeljno pravo na djelotvornu sudsku zaštitu"

U predmetu C-583/11 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije podnesene 21. studenoga 2011.,

Inuit Tapiriit Kanatami, sa sjedištem u Ottawi (Kanada),

Nattivak Hunters and Trappers Association, sa sjedištem u Qikiqtarjuaqu (Kanada),

Pangnirtung Hunters' and Trappers' Association, sa sjedištem u Pangnirtungu (Kanada),

Jaypootie Moesesie, sa stalnom adresom u Qikiqtarjuaqu,

Allen Kooneeliusie, sa stalnom adresom u Qikiqtarjuaqu,

Toomasie Newkingnak, sa stalnom adresom u Qikiqtarjuaqu,

David Kuptana, sa stalnom adresom u Ulukhaktoku (Kanada),

Karliin Aariak, sa stalnom adresom u Iqaluitu (Kanada),

Canadian Seal Marketing Group, sa sjedištem u Québecu (Kanada),

Ta Ma Su Seal Products, Inc., sa sjedištem u Cap-aux-Meulesu (Kanada),

Fur Institute of Canada, sa sjedištem u Ottawi,

NuTan Furs Inc., sa sjedištem u Catalini (Kanada),

GC Rieber Skinn AS, sa sjedištem u Bergenu (Norveška),

Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), sa sjedištem u Nuuku, Grenland (Danska),

Johannes Egede, sa stalnom adresom u Nuuku,

Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), sa sjedištem u Nuuku,

* Jezik postupka: engleski

koje zastupaju J. Bouckaert, H. Viaene i D. Gillet, *avocats*,

žalitelji,

druge stranke u postupku su:

Europski parlament, koji zastupaju I. Anagnostopoulou i D. Gauci kao i L. Visaggio, u svojstvu agenata,

Vijeće Europske unije, koje zastupaju M. Moore i K. Michoel, u svojstvu agenata,

tuženici u prvostupanjskom postupku,

Europska komisija, koju zastupaju P. Oliver, E. White i K. Mifsud-Bonnici, u svojstvu agenata,

Kraljevina Nizozemska,

intervenijenti u prvostupanjskom postupku,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, potpredsjednik, u funkciji predsjednika, A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, T. von Danwitz (izvjestitelj), A. Rosas i M. Berger, predsjednici vijeća, U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, A. Arabadjiev, J.-J. Kasel, M. Safjan, D. Šváby, A. Prechal i C. Vajda, suci

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: V. Tourrès, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 20. studenoga 2012.,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 17. siječnja 2013.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Svojom žalbom Inuit Tapiriit Kanatami, Nattivak Hunters and Trappers Association, Pangnirtung Hunters' and Trappers' Association, J. Moesesie, A. Kooneeliusie, T. Newkingnak, D. Kuptana, K. Aariak, Canadian Seal Marketing Group, Ta Ma Su Seal Products Inc., Fur Institute of Canada, NuTan Furs Inc., GC Rieber Skinn AS, Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), J. Egede i Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK) traže ukidanje rješenja Općeg suda Europske unije od 6. rujna 2011. (T-18/10, *Recueil*, str. II-5599., u daljnjem tekstu: pobijano rješenje) kojim je Opći sud odbacio tužbu koju su podnijeli žalitelji kao i E. A. Agathos s ciljem poništenja Uredbe (EZ) br. 1007/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o trgovini proizvodima od tuljana (SL L 286, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 24., str. 288.) (u daljnjem tekstu: osporavana uredba).

Pravni okvir

Osporavana uredba

2 Sukladno njezinom članku 1., cilj je osporavane uredbe utvrditi „usklađena pravila o stavljanju na tržište proizvoda od tuljana".

3 Prema članku 2. točki (4) osporavane uredbe, pojam „Inuit" odnosi se na „autohton[e] članov[e] domovine Inuita, odnosno onih arktičkih i subarktičkih područja u kojima Inuiti sada ili tradicionalno imaju domorodačka prava i interese, koje Inuiti prepoznaju kao članove svojega naroda, a obuhvaćaju Inupiate, Jupike (Aljaska), Inuite, Inuvialuite (Kanada), Kalaallite (Grenland) i Jupike (Rusija)".

4 Što se tiče uvjeta za stavljanje proizvoda od tuljana na tržište, članak 3. ove uredbe određuje:

„1. Stavljanje na tržište proizvoda od tuljana dozvoljava se samo kad su proizvodi od tuljana rezultat lova koji inuitske i druge autohtone zajednice obavljaju tradicionalno i kojim pridonose svojoj egzistenciji. Za uvezene proizvode ti se uvjeti primjenjuju u trenutku ili točki uvoza.

2. Odstupajući od stavka 1.:

a) uvoz proizvoda od tuljana dozvoljava se i kad je privremene naravi i obuhvaća isključivo robu za osobnu uporabu putnika ili njihovih obitelji. Narav i količina takve robe ne smiju biti takvi da upućuju na to da se ona uvozi iz komercijalnih razloga;

b) stavljanje proizvoda od tuljana na tržište dozvoljava se i kad su proizvodi od tuljana rezultat nusproizvoda lova koji je uređen nacionalnim pravom i koji se provodi isključivo u svrhu održivog upravljanja pomorskim resursima. Takvo stavljanje na tržište dozvoljava se samo na neprofitnoj osnovi. Narav i količina takve robe ne smiju biti takvi da upućuju na to da se ona uvozi iz komercijalnih razloga.

Primjena ovog stavka ne smije narušavati ostvarivanje cilja ove Uredbe.

3. U skladu s postupkom upravljanja iz članka 5. stavka 2. Komisija izdaje tehničke smjernice u kojima navodi indikativan popis tarifnih oznaka kombinirane nomenklature koje mogu obuhvaćati proizvode od tuljana podložne ovom članku.

4. Ne dovodeći u pitanje stavak 3., mjere za provedbu ovog članka koje su namijenjene izmjenama elemenata ove Uredbe koji nisu ključni tako da je dopunjuju, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 5. stavka 3."

Uredba (EU) br. 737/2010

5 Na temelju članka 3. stavka 4. osporavane uredbe Komisija je donijela Uredbu (EZ) br. 737/2010 od 10. kolovoza 2010., o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu Uredbe (EZ) br. 1007/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o trgovini proizvodima od tuljana (SL L 216, str. 1.) (SL posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 9., str. 179.).

6 Sukladno njezinom članku 1., ovom se uredbom „utvrđuju detaljna pravila za stavljanje na tržište proizvoda od tuljana u skladu s člankom 3. Uredbe (EZ) br. 1007/2009."

Postupak pred Općim sudom i pobijano rješenje

7 Zahtjevom podnesenim tajništvu Općeg suda 11. siječnja 2010., žalitelji kao i E. A. Agathos podnijeli su tužbu s ciljem poništenja osporavane uredbe.

8 Europski parlament i Vijeće Europske unije iznijeli su prigovor nedopuštenosti na temelju članka 114. stavka 1. Poslovnika Općeg suda. Kraljevini Nizozemskoj i Komisiji dopuštena je intervencija pred Općim sudom kojom podupiru očitovanja Parlamenta i Vijeća.

9 Opći sud prihvatio je taj prigovor odlučivši da žalitelji kao ni E. A. Agathos ne ispunjavaju pretpostavke za dopuštenost u smislu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a.

10 Opći sud je, kao prvo, zaključio da, čak i da je osporavana uredba bila donesena na temelju Ugovora o EZ-u, pretpostavke za dopuštenost tužbe, uvedene nakon stupanja na snagu Ugovora o FEU-u, moraju biti ispitane na temelju članka 263. UFEU-a.

11 Opći sud je zatim ispitao dopuštenost tužbe. U okviru toga najprije je ispitao pojam „regulatornog akta" u smislu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a. U tom pogledu, pristupio je doslovnom, povijesnom i teleološkom tumačenju te odredbe i u točkama 41. do 51. pobijanog rješenja utvrdio sljedeće:

„41 Kao prvo i kao podsjetnik, četvrti stavak članka 230. UEZ-a omogućavao je fizičkim i pravnim osobama da podnesu tužbu protiv odluka kao pojedinačnih akata te protiv općih akata kao što je uredba koja se izravno odnosi na osobu i utječe na nju zbog određenih osobina koje su joj svojstvene ili zbog neke činjenične situacije koja je razlikuje od bilo koje druge osobe, izdvajajući je uslijed toga pojedinačno, poput osoba kojima je odluka upućena (vidjeti, u tom smislu, presude Suda od 15. srpnja 1963., Plaumann protiv Komisije, 25/62, *Recueil*, str. 197., 223., i od 25. srpnja 2002., Unión de Pequeños Agricultores/Conseil, C-50/00 P, *Recueil*, str. I-6677., točka 36.).

42 Četvrti stavak članka 263. UFEU-a, iako izostavlja pojam ‚odluke', preuzima dvije navedene mogućnosti i dodaje treću. Dopušta podnošenje tužbe protiv pojedinačnih akata, protiv općih akata koji se na fizičku ili pravnu osobu izravno i osobno odnose kao i protiv regulatornih akata koji se na nju izravno odnose, a ne podrazumijevaju provedbene mjere. Iz uobičajenog značenja pojma ‚regulatorni' proizlazi da su akti iz ove treće mogućnosti također opći.

43 U tom kontekstu jasno je da se ta mogućnost ne odnosi na sve opće akte, nego na jednu njihovu užu kategoriju, točnije regulatorne akte.

44 Naime, prvi stavak članka 263. UFEU-a predviđa više kategorija akata Unije koji mogu biti predmet ispitivanja zakonitosti, to jest, s jedne strane, zakonodavne akte i, s druge strane, obvezujuće akte koji proizvode pravne učinke prema trećima, a koji mogu biti pojedinačni ili opći akti.

45 Potrebno je zaključiti da četvrti stavak članka 263. UFEU-a, zajedno s prvim stavkom istog članka, propisuje da fizička ili pravna osoba može podnijeti tužbu protiv akata koji su joj upućeni, kao i, s jedne strane, protiv općih akata, zakonodavnih ili regulatornih, koji se na nju izravno i osobno odnose, te s druge strane protiv nekih općih akata, točnije regulatornih akata koji se na nju izravno odnose i ne podrazumijevaju provedbene mjere.

46 Nadalje, takvo tumačenje pojma ‚regulatorni' i odgovarajućih riječi u drugim jezičnim verzijama Ugovora o FEU-u, naspram pojma ‚zakonodavni', također proizlazi iz mnogih drugih odredaba Ugovora o FEU-u, među ostalim, članka 114. UFEU-a, koji se odnosi na usklađivanje ‚odredaba zakona ili drugih propisa u državama članicama' [‚dispositions législatives, réglementaires et administratives des États membres', ‚provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States'].

47 U tom pogledu treba odbiti argument [žaliteljâ kao i E. A. Agathosa], prema kojem bi se razlikovanje između zakonodavnih i regulatornih akata, kao što su ga predložili Parlament i Vijeće i kao što je gore izneseno u točkama 42. do 45., sastojalo u dodavanju izraza ‚zakonodavni' prije pojma ‚akti' odnoseći se na prve dvije mogućnosti iz četvrtog stavka članka 263. UFEU-a. Naime, kao što proizlazi iz gore izvedenog zaključka u točki 45., pojam ‚akti' koji se odnosi na prve dvije mogućnosti uključuje, osim akata kojima je fizička ili pravna osoba adresat, sve akte, zakonodavne ili regulatorne, koji se na nju izravno i osobno odnose. Osobito zakonodavni akti i regulatorni akti koji podrazumijevaju provedbene mjere ulaze u područje primjene ove posljednje mogućnosti.

48 Nadalje je potrebno nadodati da, suprotno tvrdnji [žaliteljâ kao i E. A. Agathosa], iz teksta zadnjeg dijela rečenice četvrtog stavka članka 263. UFEU-a proizlazi da namjera država članica nije bila ograničiti doseg te odredbe samo na delegirane akte u smislu članka 290. UFEU-a, već općenitije, na regulatorne akte.

49 Kao drugo, razvoj postupka donošenja ove odredbe, koja je prvotno bila predložena kao članak III-365 [stavak 4.] nacrta Ugovora o Ustavu za Europu, potvrđuje tumačenje četvrtog stavka članka 263. UFEU-a gore izneseno u točkama 42. do 45. Među ostalim, iz bilješke o slanju Predsjedništva Konvencije (Tajništva Europske konvencije, CONV 734/03), od 12. svibnja 2003., proizlazi da je unatoč prijedlogu izmjene četvrtog stavka članka 230. UEZ-a koji spominje ‚opće akte' Predsjedništvo prihvatilo drugu opciju, onu koja spominje ‚regulatorne akte'. Kao što proizlazi iz već citirane bilješke o slanju, ovakva formulacija dopušta ‚ustanoviti razlikovanje između zakonodavnih akata i regulatornih akata, zadržavajući restriktivan pristup što se tiče tužbi pojedinaca protiv zakonodavnih akata (na koje se pretpostavka 'izravnog i osobnog utjecaja' i dalje primjenjuje)'".

50 Kao treće, zbog izbora da se takva formulacija četvrtog stavka članka 263. UFEU-a zadrži, potrebno je zaključiti da je krajnji cilj te odredbe omogućiti fizičkoj ili pravnoj osobi da podnese tužbu protiv općih akata koji nisu zakonodavni akti, a koji se na nju odnose izravno i ne podrazumijevaju provedbene mjere, izbjegavajući tako slučajeve u kojima bi takva osoba morala prekršiti pravo kako bi imala pristup sudu (vidjeti gore navedenu bilješku o slanju Predsjedništva Konvencije). Kao što proizlazi iz analize u prethodnim točkama, formulacija četvrtog stavka članka 263. UFEU-a ne dopušta tužbu protiv akata koji ispunjavaju pretpostavke izravnog utjecaja i nedostatka provedbenih mjera, ni protiv svih općih akata koji ispunjavaju ove pretpostavke, nego jedino protiv posebne kategorije potonjih akata, to jest regulatornih akata. Posljedično, pretpostavke za dopuštenost tužbe za poništenje zakonodavnog akta ostaju strože nego u slučaju tužbe protiv regulatornog akta.

51 Ovaj zaključak ne može biti doveden u pitanje argumentima [žaliteljâ kao i E. A. Agathosa] o pravu na djelotvornu sudsku zaštitu, osobito s obzirom na članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (SL 2007, C 303, str. 1., [u daljnjem tekstu: Povelja]). Naime, prema ustaljenoj sudskoj praksi, Sud ne može tumačiti, a da ne prekorači granice svoje nadležnosti, pretpostavke pod kojima pojedinac može podnijeti tužbu protiv neke uredbe, na način koji bi doveo do zanemarivanja tih pretpostavki koje su izričito predviđene Ugovorom, čak i u svjetlu načela djelotvorne sudske zaštite (vidjeti, u tom smislu, presudu Suda od 1. travnja 2004., Komisija/Jégo-Quéré, C-263/02 P, *Recueil*, str. I-3425., točka 36. i rješenje Općeg suda od 9. siječnja 2007., Lootus Teine Osaühing/Vijeće, T-127/05, još neobjavljena u *Recueil*, točka 50.)."

12 Opći sud je u točki 56. pobijanog rješenja zaključio „da pojam 'regulatornog akta' u smislu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a treba tumačiti tako da uključuje sve opće akte osim zakonodavnih". Posljedično, zakonodavni akt bi mogao biti predmetom tužbe za poništenje koju je podnijela fizička ili pravna osoba jedino ako se taj akt na nju izravno i osobno odnosi.

13 Na drugom mjestu, Opći sud je u točkama 57. do 67. ispitao treba li osporavanu uredbu ocijeniti kao zakonodavni ili regulatorni akt. U tom je pogledu odlučio, u točki 61. pobijanog rješenja, da postupak iz članka 294. UFEU-a nazvan „redovnim zakonodavnim postupkom" u biti preuzima onaj utvrđen u članku 251. UEZ-a. U toj je točki zaključio da osporavanu uredbu, koja je bila donesena sukladno postupku iz potonjeg članka, treba u okviru kategorija pravnih akata predviđenih Ugovorom o FEU-u smatrati zakonodavnim aktom. U točki 65. pobijanog rješenja Opći je sud utvrdio da je u ovom slučaju postupak donošenja akta ključno mjerilo za utvrđivanje je li riječ o zakonodavnom ili regulatornom aktu.

14 Što se tiče tumačenja pojma „regulatorni akti" u smislu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a, iznesenog u točkama 41. do 56. pobijanog rješenja, i što se tiče zaključka da osporavana uredba nije regulatorni akt u smislu tog članka, Opći sud je zaključio da tužba ne može biti dopuštena na temelju trećeg dijela četvrtog stavka članka 263. UFEU-a. U tim okolnostima, nije bilo mjesta utvrđivanju podrazumijeva li ova uredba provedbene mjere.

15 Opći sud je, na trećem mjestu, ispitao u točkama 68. do 87. pobijanog rješenja odnosi li se osporavana uredba izravno na žalitelje kao i na E. A. Agathosa.

16 U tom pogledu, Opći sud je u točki 71. pobijanog rješenja podsjetio da, kako bi se akt izravno odnosio na pojedinca, osporavani akt Unije mora izravno proizvoditi učinke na pravni položaj tog pojedinca i ne smije biti nikakvih diskrecijskih ovlasti adresatâ tog akta koji su zaduženi za njegovu provedbu, s obzirom na to da je ta provedba u potpunosti automatska i proizlazi isključivo iz propisa Unije bez primjene drugih posrednih pravila.

17 Što se tiče osporavane uredbe, Opći sud je u točki 75. pobijanog rješenja, upućujući na rješenje Općeg suda od 11. srpnja 2005., Bonino i dr./Parlament i Vijeće (T-40/04, *Recueil*, str. II-2685., točka 56.), smatrao da, s obzirom na sadržaj njezinog članka 3. stavka 1., osporavana uredba proizvodi izravne učinke jedino na pravni položaj onih žalitelja koji su aktivni u stavljanju proizvoda od tuljana na tržište Unije. Ova uredba ne zabranjuje lov na tuljane, koji se osim toga odvija i izvan tržišta Unije, ni korištenje ili potrošnju proizvoda od tuljana koji nisu predmet stavljanja na tržište. Iako nije moguće isključiti da se opća zabrana stavljanja na tržište koju predviđa osporavana uredba može odraziti na aktivnost osoba koje uzlazno ili silazno sudjeluju u tom stavljanju na tržište, ne može se smatrati da takvi učinci izravno proizlaze iz uredbe. Nadalje, potencijalne gospodarske posljedice zabrane tiču se jedino činjeničnog stanja u kojem se nalaze žalitelji, a ne njihovog pravnog položaja.

18 Nakon što je u točki 76. pobijanog rješenja podsjetio na tekst članaka 3. stavka 4. i 5. stavka 3. osporavane uredbe kao i uvodne izjave 17. iste, Opći sud je u 77. točki pobijanog rješenja utvrdio da, usprkos zabrani stavljanja proizvoda od tuljana na tržište za koje je utvrđeno da nisu rezultat lova koji inuitske i druge autohtone zajednice obavljaju tradicionalno i kojim pridonose svojoj egzistenciji, uvjeti za stavljanje proizvoda na tržište nisu utvrđeni.

19 U tom je pogledu u točkama 78. do 80. pobijanog rješenja Opći sud smatrao da osporavana uredba ne određuje pobliže, među ostalim, što podrazumijevaju „druge autohtone zajednice" i ne daje objašnjenja u vezi s lovom koji se obavlja tradicionalno i pridonosi egzistenciji, niti kako se utvrđuje inuitsko porijeklo ili porijeklo od drugih autohtonih zajednica. Na taj način, što se tiče proizvoda koji mogu biti izuzeti, nacionalna tijela nisu bila u mogućnosti primijeniti osporavanu uredbu bez provedbenih mjera koje utvrđuje provedbena uredba kojom se određuju uvjeti pod kojima je stavljanje odnosnih proizvoda na tržište dopušteno. Situacija u kojoj se nalaze žalitelji i E. A. Agathos, u mjeri u kojoj se odnosi na dotičnu iznimku, može biti ocijenjena isključivo na temelju mjera o provedbi osporavane uredbe. U tim uvjetima, osporavana uredba utječe jedino na pravni položaj žaliteljâ koji su aktivni u stavljanju proizvoda od tuljana na tržište Unije i na koje se opća zabrana stavljanja ovih proizvoda na tržište odnosi.

20 Suprotno tome, to ne bi bio slučaj žaliteljâ čija se aktivnost ne odnosi na stavljanje ovih proizvoda na tržište i/ili onih koji su izuzeti osporavanom uredbom, s obzirom na to da, u načelu, stavljanje na tržište Unije proizvoda od tuljana koji su rezultat lova koji inuitske i druge autohtone zajednice obavljaju tradicionalno i kojima pridonose svojoj egzistenciji ostaje dopušteno. Točnije, lovci na tuljane i traperi inuitskog porijekla ne mogu se smatrati aktivnima u stavljanju proizvoda od tuljana na tržište.

21 Na taj način Opći je sud smatrao u točkama 81. do 87. pobijanog rješenja da se osporavana uredba izravno odnosi samo na četiri žalitelja, tj. na one koji su aktivni u obradi i/ili u stavljanju na tržište proizvoda od tuljana koji dolaze od inuitskih i neinuitskih lovaca i trapera. Što se tiče K. Aariak, Opći sud je u točki 82. pobijanog rješenja utvrdio da se ne može smatrati da se osporavana uredba na nju izravno odnosi. Iako je aktivna u obradi proizvoda od tuljana, točnije u izradi i prodaji odjeće od tuljanove kože, iz zahtjeva i očitovanja žalitelja i E. A. Agathosa o prigovoru nedopuštenosti proizlazi da ona također pripada inuitskoj zajednici i da ne tvrdi da je aktivna u stavljanju proizvoda od tuljana na tržište, osim onih pokrivenih predmetnom iznimkom.

22 S obzirom na to da mora postojati i izravan i osobni utjecaj na položaj pojedinca kako bi pretpostavke za dopuštenost tužbe iz četvrtog stavka članka 263. UFEU-a bile ispunjene, Opći sud je u točkama 88. do 93. pobijanog rješenja ispitao odnosi li se osporavana uredba i osobno na četiri žalitelja za koje je zaključio da se odnosi izravno. Glede toga, Opći sud je odlučio, referirajući se na točku 41. tog rješenja, da se osporavana uredba primjenjuje na objektivno određene situacije i ima pravne učinke u odnosu na kategorije osoba koje su utvrđene na općenit i apstraktan način. Opća zabrana stavljanja proizvoda od tuljana na tržište, osim onih koji su rezultat lova koji inuitske i druge autohtone zajednice obavljaju tradicionalno i kojim pridonose svojoj egzistenciji, izražena je na općenit način i može se jednako primijeniti na svaki gospodarski subjekt koji ulazi u područje primjene ove uredbe.

23 Ako su dotična četiri žalitelja aktivna u stavljanju na tržište proizvoda od tuljana koji dolaze od inuitskih i neinuitskih lovaca i trapera, osporavana uredba odnosi se na njih kao i na svaki drugi gospodarski subjekt koji stavlja proizvode od tuljana na tržište. Čak i pod pretpostavkom da bi ovi žalitelji, osim općom zabranom, bili obuhvaćeni i iznimkom za proizvode inuitskog porijekla, to ne bi bilo dovoljno da ih se individualizira na način istovrstan onome kao što bi to bio adresat neke odluke.

24 U tim je uvjetima Opći sud proglasio tužbu za poništenje nedopuštenom.

Žalbeni zahtjevi stranaka

25 Žalitelji od Suda traže da:

— ukine pobijano rješenje;

— proglasi tužbu za poništenje dopuštenom ako smatra da su dane sve informacije potrebne da odluči o dopuštenosti tužbe za poništenje osporavane uredbe;

— podredno tome, ukine pobijano rješenje i vrati predmet Općem sudu na ponovno odlučivanje;

— naloži Parlamentu i Vijeću snošenje troškova žaliteljâ;

— naloži Komisiji i Kraljevini Nizozemskoj snošenje vlastitih troškova.

26 Vijeće traži od Suda da:

— odbije žalbu,

— naloži žaliteljima solidarno snošenje troškova.

27 Parlament od Suda traži da:

— odbije žalbu,

— naloži žaliteljima snošenje troškova.

28 Komisija traži od Suda da odbije žalbu i naloži žaliteljima snošenje troškova.

29 Kraljevina Nizozemska nije podnijela odgovor na žalbu.

O žalbi

30 U prilog svojoj žalbi žalitelji iznose četiri žalbena razloga. Prvi se odnosi na povredu prava u tumačenju i primjeni četvrtog stavka članka 263. UFEU-a. Podijeljen je na dva dijela. U drugom se žalbenom razlogu žalitelji pozivaju na povredu obveze obrazlaganja od strane Općeg suda. Treći žalbeni razlog odnosi se na zanemarivanje članka 47. Povelje kao i članaka 6. i 13. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP). Na kraju, u svojem četvrtom žalbenom razlogu žalitelji tvrde da je Opći sud iskrivio dokaze.

Prvi žalbeni razlog

Prvi dio prvog žalbenog razloga

– Argumentacija stranaka

31 U prvom dijelu prvog žalbenog razloga žalitelji smatraju da je Opći sud svojim tumačenjem pojma „regulatorni akti” iz četvrtog stavka članka 263. UFEU-a te pogotovo isključivši iz područja primjene ovog pojma zakonodavne akte, kao što je to osporavana uredba, povrijedio pravo.

32 Razlikovanje Općeg suda između zakonodavnih i regulatornih akata ne može biti poduprto tekstom Ugovora o FEU-u, točnije člancima 288. UFEU-a, 289. UFEU-a i 290. UFEU-a. Ove odredbe razlikuju zakonodavne od nezakonodavnih akata. Nadalje, suprotno onome što je Opći sud odlučio, pojam „regulatornih akata” uključuje ne samo neke nego sve opće akte pa je stoga doslovno tumačenje Općeg suda u točkama 41. do 48. pobijanog rješenja pogrešno.

33 Razlikovanje Općeg suda ima za posljedicu da se samo preporuke i mišljenja Parlamenta i/ili Vijeća mogu smatrati regulatornim aktima, s obzirom na to da zakonodavni akti uključuju uredbe, direktive i odluke Parlamenta i Vijeća, dok delegirani akti uključuju akte Komisije. Međutim, preporuke i mišljenja nisu među aktima nabrojanima u prvom stavku članka 263. UFEU-a koji mogu biti predmetom tužbe za poništenje.

34 Da su autori Ugovora iz Lisabona imali namjeru koristiti izraz „regulatorni akti” u četvrtom stavku članka 263. UFEU-a kako bi naznačili suprotnost zakonodavnim aktima, bili bi upotrijebili pojam „delegiranog akta” u smislu članka 290. UFEU-a. Okolnost da su koristili izraz „regulatorni akti” znači da su imali na umu drukčije akte od zakonodavnih i nezakonodavnih. Nadalje, provedbeni akti iz članka 291. UFEU-a nisu obuhvaćeni razlikovanjem Općeg suda.

35 Posljedično, tumačenje izraza „regulatorni akti” koje je dao Opći sud, naspram izrazu „zakonodavni akti”, oduzelo bi smisao mogućnosti pravnog lijeka protiv regulatornih akata pod uvjetima utvrđenima u trećem dijelu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a, uvedenoj Ugovorom iz Lisabona, dok je cilj te izmjene bio proširiti pretpostavke za dopuštenost tužbi u odnosu na fizičke i pravne osobe. Takvo bi tumačenje imalo za posljedicu isključivanje svake tužbe pojedinca utemeljene na trećem dijelu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a.

36 Povijesno tumačenje koje je Opći sud dao pojmu „regulatorni akti” također je pogrešno. Ugovor iz Lisabona, iako u četvrtom stavku članka 263. UFEU-a - kao i članak III-365 stavak 4. nacrta Ugovora o Ustavu za Europu - spominje regulatorne akte, ne koristi klasifikaciju pravnih akata kao što je bilo predviđeno u navedenom nacrtu Ugovora koja, među ostalim, uključuje pojam „Europske uredbe” kao nezakonodavnog akta. U okviru Ugovora o FEU-u uredbe mogu biti zakonodavni ili nezakonodavni akti.

37 Prema žaliteljima, izostanak izmjene teksta četvrtog stavka članka 263. UFEU-a pokazuje da je pojam „regulatorni akti” u smislu te odredbe bio proširen tako da obuhvati sve uredbe, neovisno o tome jesu li zakonodavne prirode ili nisu. Ovakvo teleološko tumačenje nadalje odgovara prvotnoj namjeri autora nacrta Ugovora o Ustavu za Europu kao i Ugovora iz Lisabona, koji su željeli ispuniti praznine jasno utvrđene presudama od 25. srpnja 2002., Unión de Pequeños Agricultores/Vijeće (C-50/00 P, *Recueil*, str. I-6677.), i gore navedenoj Komisija/Jégo-Quéré.

38 Parlament, Vijeće i Komisija slažu se s Općim sudom u tumačenju izraza „regulatorni akti”.

39 Parlament tvrdi da, iako hijerarhija normi utvrđena u članku I-33 nacrta Ugovora o Ustavu za Europu, koja razlikuje zakonodavne akte s jedne strane i nezakonodavne s druge, nije zadržana u Ugovoru o FEU-u, članak 289. stavak 3. UFEU-a jasno određuje zakonodavne akte kao one koji su doneseni na temelju redovnog ili posebnog zakonodavnog postupka. Nadalje, članak 263. UFEU-a u svojem prvom i četvrtom stavku razlikuje „zakonodavne akte” od „regulatornih akata”. Ova dva pojma moraju biti usklađena kako bi se očuvao korisni učinak članka 263. UFEU-a.

40 Navedena institucija tvrdi da prigovor žaliteljâ na zaključak Općeg suda, prema kojem se svi opći akti ne mogu smatrati regulatornim aktima, ne sadrži posebnu kritiku, nego koristi argumente već iznesene u prvom stupnju. Stoga su argumenti žaliteljâ u vezi s ovim u svakom slučaju nedopušteni.

41 Što se tiče argumenta žaliteljâ prema kojem bi tumačenje pojma „regulatornih akata” koje je dao Opći sud tom pojmu oduzelo sadržaj, Parlament, Vijeće kao i Komisija smatraju da taj pojam uključuje različite kategorije pravnih akata, među kojima su i delegirani akti i opći provedbeni akti, usvojeni na temelju članaka 290. UFEU-a ili 291. UFEU-a, pri čemu potonji čine znatnu većinu pravnih akata Unije. Iz toga slijedi da je argument žaliteljâ, prema kojem bi autori Ugovora o FEU-u bili koristili riječ „delegirani” da su željeli uputiti na opće akte koji nisu zakonodavni akti, pogrešan. Komisija nadodaje da pojam „regulatornih akata” uključuje opće nezakonodavne akte usvojene na posebnim pravnim temeljima, kao što su članci 43. stavak 3. UFEU-a, 109. UFEU-a i 215. stavak 1. UFEU-a, kao i opće akte različitih drugih „tijela, ureda ili agencija” predviđenih u prvom stavku članka 263. UFEU-a.

42 Što se tiče nastanka četvrtog stavka članka 263. UFEU-a, Parlament smatra da žalitelji ne iznose nikakvu posebnu kritiku pobijanog rješenja, već zapravo traže od Suda ponovnu ocjenu argumenata iznesenih u prvom stupnju, što je međutim u okviru žalbe nedopušteno. U svakom slučaju, argumenti izneseni u okviru žalbe neutemeljeni su. U tom pogledu, Parlament i Komisija tvrde da je očito da je na Konvenciji o budućnosti Europe izabran izraz „regulatorni akti” s namjerom isključivanja zakonodavnih akata i da su autori Ugovora iz Lisabona željeli zadržati to isto razlikovanje između zakonodavnih i nezakonodavnih akata što se tiče pravnih lijekova.

43 Što se tiče teleološkog pristupa Općeg suda, Komisija iznosi da cilj uvođenja trećeg dijela četvrtog stavka članka 263. UFEU-a, koji se sastoji u proširenju polja primjene pravila o *locus standi*, ne znači sam po sebi da pojam „regulatornih akata" treba proširiti na zakonodavne akte.

44 Prema Parlamentu, tumačenje pojma „regulatornih akata" u smislu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a koje je dao Opći sud ne ide protivno cilju te odredbe, koji se sastoji u dopuštanju izravnih tužbi protiv općih nezakonodavnih akata pod blažim uvjetima nego što su to bile tužbe na temelju četvrtog stavka članka 230. UEZ-a. Dopuštajući fizičkim ili pravnim osobama da podnesu izravnu tužbu protiv regulatornih akata koji se na njih izravno odnose i ne podrazumijevaju provedbene mjere, članak 263. UFEU-a, prema mišljenju Parlamenta i Vijeća, u potpunosti otklanja situaciju kakva je utvrđena u gore navedenim presudama Unión de Pequeños Agricultores/Vijeće i Komisija/Jégo-Quéré. Može se napomenuti da je u gore navedenoj presudi Komisija/Jégo-Quéré osporavani akt bio provedbena uredba Komisije za koju je, prema analizi Općega suda, očito trebalo biti utvrđeno da je „regulatorni akt" u smislu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a. Vijeće nadalje ukazuje na to da je, sukladno sudskoj praksi Općeg suda i Suda, na državama članicama da nadopune sustav pravnih lijekova ustanovljen Ugovorima.

– Ocjena Suda

45 U prvom dijelu prvog žalbenog razloga žalitelji u biti prigovaraju Općem sudu da je povrijedio pravo zaključivši da pojam „regulatorni akti" iz četvrtog stavka članka 263. UFEU-a ne uključuje zakonodavne akte u smislu članka 289. stavka 3. UFEU-a, kao što je to osporavana uredba.

46 Najprije je potrebno podsjetiti da prema ustaljenoj sudskoj praksi, iz članka 256. stavka 1. drugog podstavka UFEU-a, članka 58. prvog stavka Statuta Suda Europske unije i članka 168. stavka 1. točke (d) Poslovnika Suda proizlazi da se u žalbi mora jasno navesti osporavane dijelove presude čije se ukidanje traži kao i pravne argumente koji posebno podupiru taj zahtjev. Žalba u kojoj se samo ponavlja ili od riječi do riječi iznosi žalbene razloge i argumente koji su bili izneseni pred Općim sudom, uključujući i one utemeljene na činjenicama koje je taj sud izričito odbio, ne zadovoljava navedene pretpostavke (vidjeti, između ostalih, presude od 6. ožujka 2003., Interporc/Komisija, C-41/00 P, *Recueil*, str. I-2125., točke 15. i 16., kao i od 14. listopada 2010., Deutsche Telekom/Komisija, C-280/08 P, *Recueil*, str. I-9555., točka 24. i navedena sudska praksa).

47 Međutim, kada žalitelj osporava tumačenje ili primjenu prava Unije koju je dao Opći sud, pravna pitanja ocijenjena u prvom stupnju mogu ponovno biti raspravljana tijekom žalbenog postupka. Naime, ako žalitelj ne bi mogao temeljiti svoju žalbu na razlozima i argumentima već korištenima pred Općim sudom, žalbeni bi postupak bio lišen dijela svog smisla (presuda od 12. rujna 2006., Reynolds Tobacco i dr./Komisija, C-131/03 P, *Recueil*, str. I-7795., točka 51. i navedena sudska praksa).

48 U ovom slučaju treba utvrditi da, prvim dijelom prvog žalbenog razloga, žalitelji ne žele dobiti samo ponovnu ocjenu zahtjeva postavljenog pred Općim sudom. Naime, u ovom prvom dijelu žalitelji jasno naznačuju odlomke pobijanog rješenja za koje smatraju da vrijeđaju pravo kao i pravne argumente kojima podupiru svoj zahtjev, uključujući osobito one koji se odnose na različite metode tumačenja koje je primijenio Opći sud. Na taj način, suprotno onome što ističe Parlament, argumenti već izneseni u prvom stupnju nisu samo ponovljeni, već usmjereni protiv ključnog dijela obrazloženja pobijanog rješenja omogućujući Sudu da izvrši svoj nadzor.

49 Iz toga slijedi da je prvi dio prvog žalbenog razloga dopušten.

50 Što se tiče osnovanosti ovog dijela prvog žalbenog razloga, potrebno je navesti da, sukladno ustaljenoj sudskoj praksi Suda, prilikom tumačenja neke odredbe prava Unije, valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst i cilj koji slijedi, već i njezin kontekst kao i cjelokupnost odredaba prava Unije (vidjeti, u tom

smislu, presudu od 6. listopada 1982., Cilfit i dr., 283/81, *Recueil*, str. 3415., točka 20.). Nastanak odredbe prava Unije može se također pokazati važnim za njezino tumačenje (vidjeti, u tom smislu, presudu od 27. studenoga 2012., Pringle, C-370/12, točka 135.).

51 Stoga je potrebno ispitati, na temelju tih metoda tumačenja, je li Opći sud povrijedio pravo zaključivši u točki 56. pobijanog rješenja da pojam „regulatornih akata" u smislu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a uključuje sve opće akte osim zakonodavnih.

52 Prvi stavak članka 263. UFEU-a naznačuje akte Unije koji mogu biti predmetom tužbe za poništenje pred sudovima Unije, to jest, s jedne strane, zakonodavne akte, i, s druge strane, kao što je to Opći sud pravilno istaknuo u točki 44. pobijanog rješenja, obvezujuće akte koji proizvode pravne učinke prema trećima, a koji mogu biti pojedinačni ili opći akti. Ovi akti mogu, sukladno drugom stavku članka 263. UFEU-a, biti predmetom tužbe zbog nenadležnosti, bitne povrede postupka, povrede Ugovorâ ili bilo kojeg pravnog pravila vezanog uz njegovu primjenu ili zbog zloporabe ovlasti.

53 Nadalje, članak 263. UFEU-a jasno razlikuje između prava na tužbu institucija Unije i država članica s jedne strane i fizičkih i pravnih osoba s druge. Stoga drugi stavak članka 263. UFEU-a daje u njemu nabrojanim institucijama kao i državama članicama pravo da putem tužbe za poništenje osporavaju zakonitost svakog akta predviđenog u prvom stavku a da im to pravo nije uvjetovano postojanjem pravnog interesa (vidjeti presudu od 5. rujna 2012., Parlament/Vijeće, C-355/10, točka 37. i navedena sudska praksa). Nadalje, sukladno trećem stavku navedenog članka, u njemu nabrojene institucije i odbor mogu pokrenuti postupak pred Sudom povodom tužbe za poništenje ovih akata, pod uvjetom da podnose tužbu radi zaštite svojih prava.

54 Suprotno tome, što se tiče prava fizičkih i pravnih osoba na podnošenje tužbe, četvrti stavak članka 263. UFEU-a određuje da „[s]vaka fizička ili pravna osoba može pod uvjetima utvrđenima u stavku prvom i drugom pokrenuti postupke protiv akta koji je upućen toj osobi ili koji se izravno i osobno odnosi na nju te protiv regulatornog akta koji se izravno odnosi na nju, a ne podrazumijeva provedbene mjere."

55 S jedne strane, valja utvrditi da prva dva dijela četvrtog stavka članka 263. UFEU-a odgovaraju onima koji su prije stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona bili predviđeni Ugovorom o EZ-u, u njegovom četvrtom stavku članka 230. (vidjeti, u vezi s potonjom odredbom, gore navedenu presudu Unión de Pequeños Agricultores/Vijeće, točke 34. do 37.).

56 Upućujući na „akte" općenito, navedeni dijelovi odnose se na svaki akt Unije koji proizvodi obvezujuće pravne učinke (vidjeti, u tom smislu, presude od 11. studenoga 1981., IBM/Komisija, 60/81, *Recueil*, str. 2639., točka 9.; od 17. srpnja 2008., Athinaïki Techniki/Komisija, C-521/06 P, *Recueil*, str. I-5829., točka 29.; od 18. studenoga 2010., NDSHT/Komisija, C-322/09 P, *Recueil*, str. I-11911., točka 45. i od 13. listopada 2011., Deutsche Post/Komisija, C-463/10 P i C-475/10 P, *Recueil*, str. I-9639., točke 36. do 38.). Navedeni pojam tako uključuje opće akte, zakonodavne ili druge prirode, te pojedinačne akte. Drugi dio četvrtog stavka članka 263. UFEU-a pobliže određuje da ako fizička ili pravna osoba koja podnosi tužbu za poništenje nije adresat osporavanog akta, pretpostavka za dopuštenost tužbe je da se akt mora na tužitelja izravno i osobno odnositi.

57 S druge strane, Ugovorom iz Lisabona četvrtom je stavku članka 263. UFEU-a dodan treći dio koji je ublažio pretpostavke za dopuštenost tužbi za poništenje koju su podnijele fizičke i pravne osobe. Naime, taj dio, ne uvjetujući dopuštenost tužbe za poništenje koju su podnijele fizičke i pravne osobe time da postoji osobni utjecaj, otvara ovaj pravni lijek u pogledu „regulatornih akata" koji ne podrazumijevaju provedbene mjere i izravno se odnose na tužitelje.

58 Što se tiče pojma „regulatorni akti", iz trećeg dijela četvrtog stavka članka 263. UFEU-a proizlazi da je njegov doseg ograničeniji od dosega pojma „akti", korištenog u prvom i drugom dijelu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a za utvrđenje drugih vrsta mjera čije poništenje fizičke i pravne osobe mogu

tražiti. Ovaj prvi pojam ne može, kao što je ispravno odlučio Opći sud u točki 43. pobijanog rješenja, uključivati ukupnost općih akata, već se odnosi na jednu ograničeniju kategoriju akata te prirode. Utjecanje suprotnom tumačenju učinilo bi besmislenim razlikovanje provedeno u prvom i drugom dijelu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a između izraza „akti" i „regulatorni akti".

59 Nadalje, bitno je istaknuti da je četvrti stavak članka 263. UFEU-a preuzeo u identičnim izrazima sadržaj članka III-365 stavka 4. nacrta Ugovora o Ustavu za Europu. Iz pripremnih dokumenata u vezi s potonjom odredbom proizlazi da iako je izmjena četvrtog stavka članka 230. UEZ-a bila namijenjena proširenju pretpostavki za dopuštenost tužbi za poništenje što se tiče fizičkih i pravnih osoba, pretpostavke za dopuštenost iz četvrtog stavka članka 230. UEZ-a koje se odnose na zakonodavne akte nisu međutim trebale biti mijenjane. Stoga je korištenje izraza „regulatorni akti" u nacrtu izmjene ove odredbe omogućilo da se odredi kategorija akta koji od tada mogu biti predmetom tužbe za poništenje pod blažim uvjetima nego prije, zadržavajući ipak „strogi pristup što se tiče tužbi pojedinaca protiv zakonodavnih akata (za koje pretpostavka da se na njih akt ‚izravno i osobno odnosi' ostaje u primjeni)" (vidjeti, među ostalim, Tajništvo Europske konvencije, Završno izvješće Raspravnog kruga o funkcioniranju Suda, od 25. ožujka 2003., CONV 636/03, točka 22. i bilješka o slanju Predsjedništva Konvencije od 12. svibnja 2003., CONV 734/03, str. 20.).

60 U tim okolnostima valja smatrati da je izmjena prava na tužbu fizičkih i pravnih osoba, predviđenog u četvrtom stavku članka 230. UEZ-a, imala za cilj omogućiti tim osobama podnošenje tužbe za poništenje, u blažim uvjetima, protiv općih akata osim onih zakonodavnih.

61 Prema tome, Opći sud je ispravno zaključio da pojam „regulatornih akata", predviđen u četvrtom stavku članka 263. UFEU-a, ne uključuje zakonodavne akte.

62 Prvi dio prvog žalbenog razloga stoga treba odbiti kao neosnovan.

Drugi dio prvog žalbenog razloga

– Argumentacija stranaka

63 U drugom dijelu prvog žalbenog razloga žalitelji drže da je Opći sud povrijedio pravo prilikom ocjene odnosi li se na njih osporavana uredba izravno i osobno.

64 Što se tiče pretpostavke izravnog utjecaja akta čije se poništenje traži, žalitelji smatraju da je Opći sud povrijedio pravo zaključivši da se osporavana uredba izravno odnosi samo na četiri žalitelja koji su aktivni u stavljanju proizvoda od tuljana na tržište Europske unije. U točki 82. pobijanog rješenja, koja se odnosi na situaciju K. Aariak, Opći sud je smatrao da se osporavana uredba izravno odnosi jedino na žalitelje koji su aktivni u stavljanju na tržište proizvoda od tuljana različitih od proizvoda navodno obuhvaćenih iznimkom u korist Inuita. Međutim, da bi se ta uredba izravno odnosila na K. Aariak nebitno je potpadaju li proizvodi koje ona stavlja na tržište pod iznimku ili ne. Opći sud je na taj način uveo dodatni element pretpostavci izravnog utjecaja.

65 Što se tiče pretpostavke osobnog utjecaja akta čije se poništenje traži, žalitelji smatraju da je Opći sud povrijedio pravo uskim tumačenjem ove pretpostavke. Države članice bile su potaknute izmijeniti četvrti stavak članka 230. UEZ-a kako bi proširile uvjete dopuštenosti u odnosu na fizičke i pravne osobe zbog gore navedenih presuda Unión de Pequeños Agricultores/Vijeće i Komisija/Jégo-Quéré. S obzirom na takav razvoj, Sud bi trebao revidirati usko tumačenje uvjeta osobnog utjecaja, ustanovljeno gore navedenom presudom Plaumann/Komisija. Kad bi Sud primijenio kriterij „značajnog štetnog učinka" osporavane uredbe na interese žalitelja, kao što je predložio nezavisni odvjetnik Jacobs u točki 60. svog mišljenja u predmetu u kojem je donesena gore navedena presuda Unión de Pequeños Agricultores/Vijeće, došao bi do zaključka da se u ovom slučaju osporavana uredba osobno odnosi na žalitelje.

66 Parlament, Vijeće kao i Komisija smatraju da Ugovor iz Lisabona nije promijenio sadržaj pretpostavki izravnog i osobnog utjecaja akta čije se poništenje traži. U Ugovoru i u pripremnim dokumentima nema nikakve naznake da je potrebna izmjena postojeće sudske prakse o ovom pitanju. Opći sud nije povrijedio pravo tumačeći navedene pretpostavke na isti način kao i prije stupanja na snagu ovog Ugovora.

67 Vijeće k tome drži da tvrdnje žalitelja u pogledu onoga što treba podrazumijevati pod osobnim utjecajem u praksi imaju učinak da se za svaku osobu na koju se akt, čije poništenje ona traži, izravno odnosi treba smatrati da se akt na nju i osobno odnosi. Na taj način, razlikovanje između regulatornih i zakonodavnih akata postaje uglavnom nebitno.

– Ocjena Suda

68 U drugom dijelu prvog žalbenog razloga žalitelji u biti prigovaraju Općem sudu da je povrijedio pravo smatrajući da ne ispunjavaju pretpostavke iz drugog dijela četvrtog stavka članka 263. UFEU-a za podnošenje tužbe za poništenje jer se osporavana uredba na njih ne odnosi izravno i osobno.

69 Što se tiče pretpostavke osobnog utjecaja akta čije se poništenje traži, potrebno je napomenuti da iako žalitelji ne tvrde da je Opći sud pogrešno primijenio kriterije ocjene iz ustaljene sudske prakse Suda počevši od gore navedene presude Plaumann/Komisija u vezi s pretpostavkama za dopuštenost, izričito zahtijevaju od Suda da revidira te kriterije ocjene i zamijeni ih kriterijem „znatnog štetnog učinka”.

70 U tom pogledu treba zaključiti da drugi dio četvrtog stavka članka 263. UFEU-a, kao što je utvrđeno u točki 55. ove presude, odgovara onom četvrtog stavka članka 230. UEZ-a. Dakle, tekst ove odredbe nije mijenjan. Nadalje, ništa ne govori da su autori Ugovora iz Lisabona imali namjeru izmijeniti doseg pretpostavki za dopuštenost predviđenih u četvrtom stavku članka 230. UEZ-a. Osim toga, iz pripremnih dokumenata u vezi s člankom III-365 stavkom 4. nacrta Ugovora o Ustavu za Europu proizlazi da doseg tih pretpostavki nije trebao biti mijenjan (vidjeti, među ostalim, Tajništvo Europske konvencije, Završno izvješće Raspravnog kruga o funkcioniranju Suda, od 25. ožujka 2003., CONV 636/03, točka 23.).

71 U tim okolnostima treba smatrati da doseg pretpostavke osobnog utjecaja akta čije se poništenje traži, kao što ga tumači Sud u svojoj stalnoj sudskoj praksi počevši od gore navedene presude Plaumann/Komisija, nije izmijenjen Ugovorom iz Lisabona. Stoga je jasno da Opći sud nije povrijedio pravo primijenivši kriterije ocjene predviđene tom sudskom praksom.

72 Prema navedenoj sudskoj praksi, fizičke i pravne osobe zadovoljavaju pretpostavku osobnog utjecaja samo ako akt utječe na njih zbog određenih osobina koje su im svojstvene ili zbog neke činjenične situacije koja ih razlikuje od bilo koje druge osobe, izdvajajući ih uslijed toga pojedinačno, poput osoba kojima je odluka upućena (vidjeti gore navedenu presudu Plaumann/Komisija; presudu od 29. travnja 2004., Italija/Komisija, C-298/00 P, *Recueil*, str. I-4087., točka 36.; kao i onu od 9. lipnja 2011., Comitato „Venezia vuole vivere”/Komisija, C-71/09 P, C-73/09 P i C-76/09 P, *Recueil*, str. I-4727., točka 52.).

73 U ovom slučaju, istina je da se Opći sud u točkama 88. do 93. pobijanog rješenja ograničio na ispitivanje odnosi li se osporavana uredba izravno na četiri žalitelja u smislu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a, s obzirom na to da se osporavana uredba u svakom slučaju nije izravno odnosila na ostale žalitelje u smislu iste odredbe. Međutim, nijedan žalitelj nije individualiziran osporavanom uredbom kao što bi to bio njezin adresat u smislu ustaljene sudske prakse počevši od gore navedene presude Plaumann/Komisija. Zabrana stavljanja proizvoda od tuljana na tržište, izložena u osporavanoj uredbi, formulirana je u općim izrazima i jednako se primjenjuje na svaki gospodarski subjekt koji ulazi u njezino područje primjene.

74 U tim uvjetima, nema mjesta ispitivanju je li Opći sud povrijedio pravo smatrajući da se samo na one žalitelje koji su aktivni u obradi i/ili u stavljanju na tržište proizvoda od tuljana koji dolaze od inuitskih i neinuitskih lovaca i trapera osporavana uredba izravno odnosi, s obzirom na to da eventualna povreda prava u ovom pogledu ne bi imala posljedice na rješenje spora i ne bi utjecala na izreku pobijanog rješenja.

75 Naime, iz samog teksta četvrtog stavka članka 263. UFEU-a kao i iz ustaljene sudske prakse proizlazi da je fizičkoj ili pravnoj osobi dopušteno podnijeti tužbu za poništenje akta koji ne predstavlja akt čiji je ona adresat ni regulatorni akt jedino ako se taj akt na nju ne samo izravno, već i osobno odnosi (vidjeti, u pogledu članka 230. UEZ-a, presudu od 30. ožujka 2004., Rothley i dr./Parlament, C-167/02 P, *Recueil*, str. I-3149., točka 25. i navedena sudska praksa).

76 Stoga se, s obzirom na to da su pretpostavka izravnog i pretpostavka osobnog utjecaja kumulativno postavljene, ako tužitelj ne ispunjava jednu od njih, tužbu za poništenje koju je podnio treba smatrati nedopuštenom.

77 S obzirom na sve navedeno, potrebno je odbiti drugi dio prvog žalbenog razloga kao neosnovan pa stoga i prvi žalbeni razlog u cijelosti.

Drugi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

78 U drugom žalbenom razlogu žalitelji ističu da je Opći sud povrijedio pravo time što nije na specifičan i izričit način odgovorio na njihove argumente iznesene u točkama 53. do 57. njihovih očitovanja u vezi s prigovorom nedopuštenosti, u smislu da bi samo široko tumačenje četvrtog stavka članka 263. UFEU-a bilo u skladu s člankom 47. Povelje kao i s člancima 6. i 13. EKLJP-a.

79 Nadalje, utvrđenje iz točke 51. pobijanog rješenja, prema kojem su pretpostavke za podnošenje tužbe protiv uredbe „[…] izričito predviđene" četvrtim stavkom članka 263. UFEU-a, nije u skladu s potrebom za doslovnim, povijesnim i teleološkim tumačenjem te odredbe. Budući da je Opći sud proveo tako temeljito tumačenje četvrtog stavka članka 263. UFEU-a, ne može odbiti argumente žalitelja jednostavnom tvrdnjom da su pretpostavke prava na podnošenje tužbe „izričito predviđene".

80 Prema Parlamentu, Vijeću i Komisiji, Opći sud je dostatno odgovorio na argumente žalitelja. Opći sud nije bio obvezan očitovati se zasebno o člancima 6. i 13., s obzirom na to da ti članci i članak 47. Povelje imaju identičan smisao i doseg. Parlament nadodaje da Opći sud nije imao obvezu detaljno odgovoriti na tvrdnje žalitelja, s obzirom na to da je već iz drugih razloga u prethodnim točkama pobijanog rješenja odbio njihovo tumačenje četvrtog stavka članka 263. UFEU-a. Vijeće nadalje ističe da je, čak i da Opći sud nije detaljno ispitao članak 47. Povelje, obveza obrazlaganja bila ispunjena upućivanjem na sudsku praksu samog Suda, iz koje jasno proizlazi da sud Unije ne može zanemariti uvjete iz članka 263. UFEU-a.

Ocjena Suda

81 Nesporno je da je Opći sud u točki 51. pobijanog rješenja odgovorio na argumentaciju žalitelja o temeljnom pravu na djelotvornu sudsku zaštitu, iznesenu u točkama 53. do 57. očitovanja koja su podnijeli u vezi s prigovorom nedopuštenosti Parlamenta i Vijeća. Opći sud je, na temelju sudske prakse Suda, odlučio da sud Unije ne može, a da ne prekorači granice svoje nadležnosti, tumačiti pretpostavke pod kojima pojedinac može podnijeti tužbu protiv neke uredbe, na način koji bi doveo do zanemarivanja tih pretpostavki, koje su izričito predviđene Ugovorom, čak i u svjetlu načela djelotvorne sudske zaštite.

82 Sukladno ustaljenoj sudskoj praksi Suda, Opći sud nije bio obvezan dati objašnjenje koje iscrpno slijedi sva obrazloženja stranaka u postupku. Prema toj sudskoj praksi, obrazloženje Općeg suda može biti implicitno, pod uvjetom da omogućava strankama da saznaju razloge zbog kojih su odnosne mjere poduzete, a nadležnom sudu da raspolaže s dovoljno informacija da izvrši nadzor (vidjeti presudu od 16. srpnja 2009., Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland/Komisija, C-385/07 P, *Recueil*, str. I-6155., točka 114. i navedena sudska praksa).

83 U tim uvjetima, okolnost da Opći sud u točki 51. pobijanog rješenja ne spominje izričito članke 6. i 13. EKLJP-a, na koje se pozivaju žalitelji, i ne raspravlja detaljno njihovu argumentaciju, ne može se smatrati povredom obveze obrazlaganja.

84 To vrijedi i za činjenicu da je Opći sud u toj istoj točki zaključio da ne može zanemariti pretpostavke za podnošenje tužbe protiv neke uredbe koje „su izričito predviđene" četvrtim stavkom članka 263. UFEU-a, iako se prije toga poslužio doslovnim, povijesnim i teleološkim tumačenjem te odredbe. Naime, Opći sud je odlučio o dosegu pojma „regulatornih akata" iz četvrtog stavka članka 263. UFEU-a koristeći se klasičnim tumačenjem prema metodama koje pravo Unije priznaje. Takav postupak ne utječe na činjenicu da navedeni pojam predstavlja pretpostavku dopuštenosti izričito predviđenu četvrtim stavkom članka 263. UFEU-a, koju tužba za poništenje koju su podnijele fizičke i pravne osobe mora ispuniti te nije takve prirode da obrazloženje Općeg suda postane proturječno.

85 Iz navedenog proizlazi da je drugi žalbeni razlog neosnovan.

Treći žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

86 U trećem žalbenom razlogu žalitelji ističu da tumačenje četvrtog stavka članka 263. UFEU-a koje je dao Opći sud krši članak 47. Povelje kao i članaka 6. i 13. EKLJP-a. Opći sud je, u svojoj presudi od 3. svibnja 2002., Jégo-Quéré/Komisija (T-177/01, *Recueil*, str. II-2365.), zaključio da se usko tumačenje pretpostavki dopuštenosti izravnih tužbi koje daju sudovi Unije ne može smatrati dovoljnim osiguranjem prava fizičkih i pravnih osoba na djelotvoran pravni lijek koji im omogućuje osporavanje zakonitosti općih akata koji se izravno odnose na njihov pravni položaj.

87 Tumačenje četvrtog stavka članka 263. UFEU-a u pobijanom rješenju čak predstavlja nazadovanje u usporedbi sa situacijom prije stupanja Ugovora iz Lisabona na snagu. Prije stupanja na snagu ovog Ugovora sudovi Unije primjenjivali su materijalni kriterij da bi utvrdili imaju li fizičke i pravne osobe *locus standi* za podnošenje tužbe za poništenje, dok sada to čine primjenom potpuno formalnog kriterija.

88 Parlament, Vijeće i Komisija smatraju da žalitelji uživaju djelotvornu sudsku zaštitu s obzirom na to da imaju pravo podnijeti tužbu za poništenje Uredbe br. 737/2010, koja provodi osporavanu uredbu i koju su osporavali u predmetu koji je doveo do presude od 25. travnja 2013., Inuit Tapiriit Kanatami i dr./Komisija (T-526/10), što im je omogućilo da istaknu iste argumente o meritumu koje su iznijeli Općem sudu u ovom slučaju. Nadalje, upućujući na pojašnjenja članka 47. Povelje, Vijeće i Komisija ističu da predmet tog članka nije izmjena sustava sudskog nadzora predviđenog Ugovorima, a pogotovo ne pravila o dopuštenosti izravnih tužbi.

Ocjena Suda

89 U trećem žalbenom razlogu žalitelji u biti tvrde da tumačenje četvrtog stavka članka 263. UFEU-a koje je dao Opći sud krši članak 47. Povelje utoliko što dopušta fizičkim i pravnim osobama da podnesu tužbu za poništenje zakonodavnih akata Unije jedino kad se ti akti na njih izravno i osobno odnose u smislu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a.

90 Najprije treba podsjetiti da sudski nadzor poštovanja pravnog poretka Unije, kao što proizlazi iz članka 19. stavka 1. UEU-a, osiguravaju Sud i sudovi država članica (vidjeti, u tom smislu, mišljenje 1/09, od 8. ožujka 2011., *Recueil*, str. I-1137., točka 66.).

91 Nadalje, Unija je Unija prava u kojoj su njezine institucije podvrgnute nadzoru usklađenosti svojih akata s, među ostalim, Ugovorima, općim načelima prava kao i temeljnim pravima (vidjeti, u tom smislu, presudu od 29. lipnja 2010., E i F, C-550/09, *Recueil*, str. I-6213., točka 44.).

92 U tom cilju, Ugovor o FEU-u je u svojim člancima 263. i 277., s jedne, te člankom 267., s druge strane, uspostavio potpuni sustav pravnih sredstava i postupaka kojima je svrha da omoguće kontrolu pravne valjanosti akata Unije, povjeravajući je sudu Unije (vidjeti presude od 23. travnja 1986., Les Verts/Parlament, 294/83, *Recueil*, str. 1339., točka 23.; gore navedenu Unión de Pequeños Agricultores/Vijeće, točka 40.; gore navedenu Reynolds Tobacco i dr./Komisija, točka 80. kao i onu od 12. srpnja 2012., Association Kokopelli, C-59/11, točka 34.).

93 Na taj način su fizičke ili pravne osobe, koje zbog pretpostavki za dopuštenost iz četvrtog stavka članka 263. UFEU-a ne mogu izravno pobijati opće akte Unije, zaštićene od toga da se ti akti na njih primjene. Kad provedba navedenih akata pripada institucijama Unije, ove osobe mogu podnijeti izravnu tužbu Sudu protiv provedbenih akata pod pretpostavkama iz četvrtog stavka članka 263. UFEU-a i na temelju članka 277. UFEU-a, istaknuti nezakonitost općeg akta u pitanju. Ako provedba pripada u nadležnost država članica, stranke mogu istaknuti nevaljanost akta Unije u pitanju pred nacionalnim sudovima te ih na taj način navesti da, na temelju članka 267. UFEU-a, o tome upitaju Sud putem prethodnih pitanja (vidjeti, u tom smislu, gore navedenu presudu Les Verts/Parlament, točka 23.).

94 U tom pogledu treba naglasiti da pojedinci, u okviru nacionalnog postupka, imaju pravo pobijati zakonitost svake odluke ili drugog nacionalnog akta u vezi s primjenom općeg akta Unije na njih, pozivajući se na nevaljanost potonjeg (vidjeti, u tom smislu, gore navedene presude Unión de Pequeños Agricultores/Vijeće, točka 42. kao i E. i F., točka 45.).

95 Iz toga proizlazi da zahtjev za prethodnu odluku kojom se ocjenjuje valjanost predstavlja, kao i tužba za poništenje, vrstu nadzora zakonitosti akata Unije (vidjeti presude od 21. veljače 1991., Zuckerfabrik Süderdithmarschen i Zuckerfabrik Soest, C-143/88 i C-92/89, *Recueil*, str. I-415., točka 18., kao i od 6. prosinca 2005., ABNA i dr., C-453/03, C-11/04, C-12/04 i C-194/04, *Recueil*, str. I-10423., točka 103.).

96 U tom pogledu važno je podsjetiti da kad nacionalni sud smatra da su jedan ili više razloga nevaljanosti akta Unije na koje se pozovu stranke ili, ako je primjenjivo, na koje sud pazi po službenoj dužnosti, utemeljeni, taj sud mora prekinuti postupak i obratiti se Sudu putem postupka povodom prethodnog pitanja koje se tiče valjanosti, s obzirom na to da je Sud jedini nadležan za utvrđivanje nevaljanosti akta Unije (presuda od 10. siječnja 2006., IATA i ELFAA, C-344/04, *Recueil*, str. I-403., točke 27., 30. i navedena sudska praksa).

97 Uzimajući u obzir zaštitu koju pruža članak 47. Povelje, potrebno je naglasiti da predmet tog članka nije izmjena sustava sudskog nadzora predviđenog Ugovorima, a osobito ne pravila o dopuštenosti tužbi izravno podnesenih sudu Europske unije, kao što također proizlazi iz objašnjenjâ navedenih u članku 47., koja sukladno člancima 6. stavku 1. podstavku 3. UEU-a i 52. stavku 7.

Povelje, moraju biti uzeta u obzir prilikom njegovog tumačenja (vidjeti presudu od 22. siječnja 2013., Sky Österreich, C-283/11, točka 42. kao i onu od 18. srpnja 2013., Alemo-Herron i dr., C-426/11, točka 32.).

98 Stoga pretpostavke za dopuštenost iz četvrtog stavka članka 263. UFEU-a treba tumačiti u svjetlu temeljnog prava na djelotvornu sudsku zaštitu, ne zanemarujući pritom pretpostavke izričito predviđene navedenim Ugovorom (vidjeti, u tom smislu, gore navedene presude Unión de Pequeños Agricultores/Vijeće, točka 44. i Komisija/Jégo-Quéré, točka 36.).

99 Što se tiče uloge nacionalnih sudova, spomenute u točki 90. ove presude, potrebno je podsjetiti da nacionalni sudovi, uz suradnju sa Sudom, obavljaju funkciju, koja im je svima dodijeljena, da osiguravaju poštovanje prava u tumačenju i primjeni Ugovorâ (gore navedeno mišljenje 1/09, točka 69.).

100 Stoga je na državama članicama da predvide sustav pravnih lijekova i postupaka koji osiguravaju poštovanje temeljnog prava na djelotvornu sudsku zaštitu (gore navedene presude Unión de Pequeños Agricultores/Vijeće, točka 41. i Komisija/Jégo-Quéré, točka 31.).

101 Ova obveza država članica također je potvrđena člankom 19. stavkom 1. podstavkom 2. UEU-a, prema kojem one „osiguravaju pravne lijekove dostatne za osiguranje djelotvorne pravne zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije”.

102 U nedostatku propisa Unije u tom pogledu, na unutarnjim je pravnim poretcima svake države članice da, poštujući zahtjeve iz točaka 100. i 101. ove presude, kao i načela djelotvornosti i ekvivalentnosti, odrede nadležne sudove i detaljno urede postupke povodom pravnih lijekova kojima je cilj osigurati zaštitu prava pojedinaca koja proizlaze iz prava Unije (vidjeti, u tom smislu, između ostalih, presude od 15. travnja 2008., Impact, C-268/06, *Recueil*, str. I-2483., točka 44. i navedena sudska praksa; od 26. siječnja 2010., Transportes Urbanos y Servicios Generales, C-118/08, *Recueil*, str. I-635., točka 31. kao i od 18. ožujka 2010., Alassini i dr., C-317/08 do C-320/08, *Recueil*, str. I-2213., točke 47. i 61.).

103 Što se tiče pravnih lijekova koje države članice moraju predvidjeti, iako je Ugovor o FEU-u uspostavio određen broj izravnih tužbi koje, ako je potrebno, pravne i fizičke osobe mogu podnositi pred sudom Unije, ni Ugovor o FEU-u ni članak 19. UEU-a nisu namjeravali pred nacionalnim sudovima, u vidu očuvanja prava Unije, stvoriti druge pravne lijekove osim onih koje ustanovljuje nacionalno pravo (presuda od 13. ožujka 2007., Unibet, C-432/05, *Recueil*, str. I-2271., točka 40.).

104 Drukčije bi bilo jedino kad bi iz opće strukture odnosnog nacionalnog pravnog poretka proizlazilo da ne postoji nijedan pravni lijek koji osigurava, makar posredno, poštovanje prava pojedinaca koja proizlaze iz prava Unije ili kad bi za pojedince jedini način pristupa sudu bio prekršiti pravo (vidjeti, u tom smislu, gore navedenu presudu Unibet, točke 41. i 64. kao i navedenu sudsku praksu).

105 Što se tiče argumenta žalitelja da tumačenje pojma „regulatornih akata”, predviđeno četvrtim stavkom članka 263. UFEU-a, koje je dao Opći sud, podrazumijeva nedostatak sudske zaštite i nije u skladu s člankom 47. Povelje zato što ima za posljedicu da je svaki zakonodavni akt zapravo isključen od sudskog nadzora, potrebno je utvrditi da zaštita koju pruža članak 47. Povelje ne zahtijeva da je pojedinac bezuvjetno ovlašten podnijeti tužbu za poništenje izravno pred sudom Unije protiv zakonodavnih akata Unije.

106 Na kraju, ni to temeljno pravo ni članak 19. stavak 1. podstavak 2. UEU-a ne nalažu da pojedinac može podnijeti tužbu protiv takvih akata kao glavni zahtjev pred nacionalnim sudovima.

107 U tim okolnostima treba odbiti treći žalbeni razlog kao neosnovan.

O četvrtom žalbenom razlogu

Argumentacija stranaka

108 U četvrtom žalbenom razlogu žalitelji se pozivaju na iskrivljenje dokaza. U tom pogledu ističu da je Opći sud u više navrata iskrivio njihove argumente o pitanju u kojoj mjeri zakonodavni akti ulaze pod pojam „regulatornih akata" iz četvrtog stavka članka 263. UFEU-a. Osobito, Opći sud je pomiješao njihove argumente s argumentima Parlamenta i Vijeća. Stoga zaključak do kojeg je došao Opći sud sadrži više očitih pogrešaka pri ocjeni, zbog kojih Sud treba ukinuti pobijano rješenje, barem u dijelu u kojem se odnosi na tumačenje pojma „regulatornih akata", i sam ispitati argumente žalitelja u tom pogledu.

109 Parlament drži da je ovaj žalbeni razlog očito nedopušten. Žalitelji zapravo traže preispitivanje argumenata koje su iznijeli u prvom stupnju. U svakom slučaju ovaj je žalbeni razlog neosnovan, s obzirom na to da Opći sud nije pogrešno protumačio argumente žalitelja. Uz to, žalitelji nisu pokazali da bi navodne pogreške imale posljedice po utvrđenje Općeg suda da osporavana uredba nije „regulatorni akt" u smislu članka 263. UFEU-a.

110 Vijeće i Komisija smatraju da ovaj žalbeni razlog treba odbiti uzimajući u obzir to da žalitelji ne spominju dijelove činjeničnog stanja ili dokaza koje je Opći sud navodno iskrivio.

Ocjena Suda

111 U četvrtom žalbenom razlogu žalitelji se u biti pozivaju na iskrivljenje nekih njihovih argumenata koje su iznijeli Općem sudu, želeći tako dovesti u pitanje zaključak Općeg suda da pojam „regulatornih akata" u smislu četvrtog stavka članka 263. UFEU-a ne podrazumijeva zakonodavne akte.

112 U ovom je slučaju međutim jasno da je, kao što proizlazi iz točke 61. ove presude, Opći sud ispravno presudio da pojam „regulatornih akata" ne podrazumijeva zakonodavne akte. Prema tome, čak i da je Opći sud iskrivio neke od argumenata žalitelja, takvo iskrivljenje ne bi utjecalo na izreku pobijanog rješenja i ne bi stoga dovelo do ukidanja tog rješenja.

113 U tim okolnostima četvrti žalbeni razlog treba odbiti.

114 Iz svega navedenog proizlazi da, s obzirom na to da nijedan od žalbenih razloga žalitelja nije prihvaćen, žalbu treba odbiti u cijelosti.

Troškovi

115 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima.

116 U skladu s člankom 138. stavkom 1. istog Poslovnika, koji se na temelju članka 184. stavka 1. tog Poslovnika primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Kada stranka koja je intervenirala u prvom stupnju, a koja sama nije podnijela žalbu, sudjeluje u žalbenom postupku pred Sudom, Sud može, u skladu s člankom 184. stavkom 4., odlučiti da će snositi vlastite troškove. Sukladno članku 140. stavku 1. navedenog Poslovnika, koji se na temelju članka 184. stavka 1. Istog, također primjenjuje na žalbeni postupak, države članice i institucije koje su intervenirale u postupak snose vlastite troškove.

117 Budući da su Parlament i Vijeće podnijeli zahtjev da žalitelji snose troškove i da žalitelji nisu uspjeli u svojim žalbenim razlozima, valja im naložiti da, osim svojih vlastitih troškova, snose i troškove Parlamenta i Vijeća u žalbi.

118 Komisija, kao intervenijent pred Općim sudom, snosi vlastite troškove.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) proglašava i presuđuje:

1. **Žalba se odbija.**

2. **Nalaže se Inuit Tapiriit Kanatami, Nattivak Hunters and Trappers Association, Pangnirtung Hunters' and Trappers' Association, J. Moesesie, A. Kooneeliusie, T. Newkingnak, D. Kuptana, K. Aariak, Canadian Seal Marketing Group, Ta Ma Su Seal Products Inc., Fur Institute of Canada, NuTan Furs Inc., GC Rieber Skinn AS, Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), J. Egede i Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK) da, osim vlastitih troškova, snose i troškove Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije.**

3. **Europska komisija snosi vlastite troškove.**

Potpisi